

ELS CRÍTICS

literatura

XAVIER ALIAGA

Àngels Moreno

«Volia crear amb l'escriptura un efecte sísmic, de magma violent»

Entre les publicacions prèvies a la pandèmia que cal recuperar i dotar-les d'una segona vida hi ha, sense dubte, 'L'agulla', d'Àngels Moreno (València, 1993), poetessa i metgessa de família a Girona. Un torrencial i titànic poemari en prosa que és alhora homenatge personal i col·lectiu a les dones, reflexió estètica i filosòfica, i un excepcional exercici d'autoexigència que reclama la implicació dels lectors. Aclaparador i substancial.

El llibre va veure la llum al febrer. Com ha viscut Àngels Moreno que una feinada com aquesta quedara una mica sepultada per la pandèmia?

—Em va passar com a moltes persones. Jo encara vaig tenir la sort, entre cometes, que el llibre sortira un mes abans que el món es col·lapsés; encara vaig poder fer una presentació i una mica de promoció. Després, com molts, em vaig menjar el tancament i s'ajornaren els actes fins a saber quan. També és veritat que, després, he trobat una ànima en el sector cultural de recuperar el que s'havia perdut abans. He recuperat la il·lusió dels actes i de l'empenta. Però com bé saps, ja estem un altre cop igual.

—**Sent metgessa de família.**

—Sí. Ara mateix, la meua feina ocupa gran part

L'agulla
ÀNGELS MORENO

Pagès editors
Lleida, 2020
Poesia, 130 pàgines

de la meua vida. El llibre està en un segon pla.

—**Parlem de L'agulla, doncs. El llibre és un homenatge a les dones de la seua família, a la mare i l'àvia, però també té una lectura col·lectiva, "totes les dones de tots els temps", com diu en la cita que s'hi incorpora de Marguerite Duras.**

—Sí, té la lectura col·lectiva. El llibre sorgeix de l'individual, d'un context familiar d'immigració, de guerra, de familiars que han patit afusellaments i no saps on és el seu cos... Això ho he viscut a la meua família. Calia fer memòria, retornar allò que la meua mare i la meua àvia no han pogut explicar o no han sabut explicar. Això, més un conjunt

d'experiències. El volum naix com un homenatge familiar, però, en la mesura que el vaig anar escrivint, em vaig adonar que la meua perspectiva, com

la de moltíssimes dones, ha estat culturalment alimentada per la veu dels homes. La mirada femenina era peremptòria, però va anar aflorant al llibre de manera inconscient.

—El llibre té un pòsit amarg, o com a mínim agredolç, com ara quan parla de l'amor, "la gran catàstrofe. I la gran esperança", com diu l'epíleg. En el mateix text es pot llegir: "Què en fem, de la realitat, quan l'amor i la mort es confonen".

—Entre el personal i l'universal hi ha poca diferència, de vegades. En el moment de l'escriptura vaig tenir un seguit d'experiències doloroses de desamor i *despassió*. I vulguis o no això acaba filtrant-se. A més, és un llibre que exacerba la vivència de l'escriptura, volia arribar a la màxima expressió de tots els conceptes, l'amor, la mort... Amb la literatura no puc parlar de mi, perquè fariem del text un divan de psicoanàlisi, però la passió excessiva s'igualava amb la mort, com advertia Georges Bataille. La passió, l'amor, el desig... acaben sent desig de mort. Al llibre hi ha una crítica del tarannà destructiu de l'amor passional.

—També de l'amor romàntic?

—No, perquè l'amor romàntic és un constructe cultural en el qual, malauradament, nasquem tots i allà vivim. Però ho podem superar. Del que parla el llibre és la de la vivència tràgica de l'amor passional.

—Un altre gran tema és el de la memòria, la conjura contra la "dona silenci". Hi ha un fragment molt significatiu: "L'àvia es va desmemoriant mentre cosia perquè a això l'havien ensenyada".

—Clar, aquí es juga molt amb el concepte aristotèlic que distingeix entre presentació i representació. Presentació seria la vivència del present, a la qual podem accedir a través dels sentits. I la representació és el relat de la presentació, la memòria d'aquella sensibilitat, d'aquella percepció prèvia. Hi ha la reivindicació de la memòria com a text i com a relat. La memòria i el text acaben sent un corpus únic. La meua àvia tenia una demència i em preguntava com es representa un cos que està desmemoriant-se, si la memòria és l'únic relat possible. En aquest tipus de malalts s'insisteix molt en els ritus, accions que es repeteixen i es perpetuen per tal de mantenir les connexions neuronals que

XULIO RICARDO TRIGO

es van perdre. Poèticament la traducció és que amb la repetició continuada acaba perdent-se la representació. És la desfeta contra el temps.

—L'agulla és una mena de poema riu que combina passatges més personals amb reflexions estètiques o filo-

«La passió, l'amor, el desig... acaben sent desig de mort. El llibre és una crítica al tarannà destructiu de l'amor passional»

sòfiques. Era part del projecte des de l'inici? Com es va articular això?

—L'articulació va ser bastant salvatge. Mai havia escrit així, em pensava molt els poemes, les imatges... I no sé què va passar, però quan arribava de treballar em posava a escriure, plugués o nevés. No sé si m'entens.

—Perfectament.

—Escrivia com una boja, de manera automàtica. Hi hagué com tres esquelets del text, un primer sobre allò més particular, els detalls. I amb la reescriptura vaig intercalar les reflexions que les mateixes imatges em suscitaven. Va ser com una escriptura per capes. La voluntat és que els lectors hi vagin entrant. És cert que molts es poden sentir més còmodes amb allò més proper, però després hi ha el salt a la reflexió més total. Això sempre causa vertigen, però volia crear aquest efecte sísmic, de magma violent.

—Entén que el lector es pugui sentir desbordat en algun moment?

—Sí. El llibre acaba amb la mort, però podria continuar, és un flux de la consciència. En tot cas, has de triar, i tallar en algun moment. I entenc que el lector se senta aclaparat perquè aquest magma és infinit. No volia escriure un vòmit, sinó una reflexió total. No sé si és poc humil dir-ho, però per a mi és un llibre total perquè conjuga allò quotidià i universal.

@xaviallaga